

Kirjaamis- foorumi.

Kirjaaminen monialaisessa yhteistyössä

28.5.2021 Päivi Niiranen

SOSIAALIALAN DIGIKATSAUS: Kirjaaminen monialaisessa yhteistyössä

Tämä esitys koostuu viidestä osasta:

Monialaisen yhteistyön toimintaympäristö ja toimintamalli

Velvoite monialaisen yhteistyön toteuttamiseen ja kirjaamiseen

Sosiaali- ja terveydenhuollon erot tietojen käsittelyssä,
henkilörekisterit

Opas monialaisen kirjaamisen tueksi

Tiedonhallintasäädösten kokonaisuudistus

Monialaisen yhteistyön toimintaympäristö ja toimintamalli

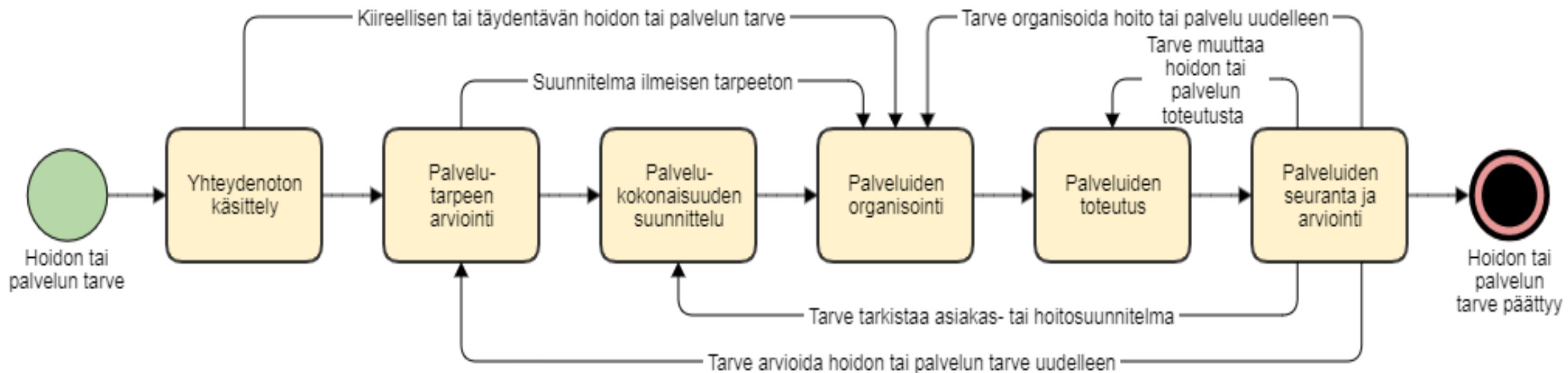
Monialainen yhteistyö

- Asiantuntijoiden välinen asiakaslähtöinen toimintamalli
- Ammattiryhmät sopeuttavat roolejaan organisaation sisäisessä yhteistyössä ja yli organisaatorajojen. Toimijat yhdistävät joustavasti ja tasavertaisesti tietojaan, taitojaan ja toimijavastuitaan
- Monialainen yhteistyö edellyttää ajantasaisen tiedon hyödyntämistä ja yhteisiä asiakirjoja, joiden laatimiseen sosiaalihuollon asiakasasiakirjalain 7-8 § antavat mahdollisuuden
- Asiakkaan suostumus on edellytys monialaisen yhteistyön toteuttamiselle
 - Suostumuksen perusteella tiedonvaihto on luontevaa ja välitöntä.
 - Suostumus tulisi olla kirjallinen ja nimenomainen. Suullinen suostumus on mahdollinen, mutta vaikea todentaa myöhemmin.

Monialaisen yhteistyön toimintaympäristö sote-palveluissa

- **Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja antava palveluyksikkö:** Samassa palveluyksikössä annetaan sekä sosiaali- että terveyspalveluja tai sote-yhteisiä palveluja. Yksikön työtehtävät vaativat monialaista osaamista. Palveluyksikkö voi kuulua joko sosiaalihuollon, terveydenhuollon tai yhdistettyyn sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioon.
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden välinen yhteistyö:** Sosiaali- ja terveyspalveluja annetaan eri palveluyksiköissä, samassa tai eri organisaatioissa. Asiakas ottaa yhteyttä joko sosiaali- tai terveydenhuollon palveluyksikköön, jonka jälkeen todetaan, että tuen tarve edellyttää yhteistyötä yksikkörajojen yli.
- **Terveydenhuollon ammattihenkilö sosiaalihuollon palveluyksikössä:** Sosiaalihuollon palveluyksikössä työskentelee terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka työ sisältää potilaan hoitoon kuuluvia työtehtäviä. Terveydenhuollon ammattihenkilö voi lisäksi toteuttaa sosiaalipalveluja osana työtehtäviään.
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen asiakasohjaus:** Toimintamalli perustuu siihen, että asiakas ottaa yhteyttä asiakasohjaukseen, kun hänellä on joko sosiaalihuollon tai terveydenhuollon palvelujen tarve. Asiakas ohjataan alkuarvion jälkeen hänen tarvitsemiinsa sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Monialaisen yhteistyön toimintamalli (SOTE-KA)

Yhteydenotosta alkaa prosessi, jossa on oleellista monialaisen yhteistyön tarve ja koordinoida eri palvelujen toteutusta

Velvoite monialaisen yhteistyön toteuttamiseen ja kirjaamiseen

Monialainen yhteistyö lainsäädännössä I

Velvoite monialaisen yhteistyön tekemiseen näkyy sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä vahvasti

- Sosiaalihuoltolaki 41§ monialaisesta yhteistyöstä. Muiden viranomaisten on osallistuttava asiakkaan tarpeiden vaatiessa sosiaalihuollon työntekijän pyynnöstä palvelutarpeen arvioimiseen tai asiakassuunnitelman laatimiseen
- Terveystenhuoltolaki (32§). Terveystenhuollon ammattihenkilön on osallistuttava henkilön palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen ja asiakassuunnitelman laatimiseen toimenpiteestä vastaavan sosiaalihuollon työntekijän kanssa

Monialainen yhteistyö lainsäädännössä II

Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista

- Tarkoituksena on helpottaa monialaisen yhteistyön tekemistä
- Antaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle mahdollisuuden laatia yhteistyöstä yhteisiä asiakasasiakirjoja sekä oikeuden nähdä yhteisesti laadittuja asiakasasiakirjoja
- Asiakasasiakirjalain 7 § säädetään monialaisen yhteistyön kirjaamisesta sosiaalihuollon sisäisessä yhteistyössä
- Asiakasasiakirjalain 8 § säädetään asiakasasiakirjojen kirjaamisesta organisaatioiden välisessä monialaisessa yhteistyössä

Käyttöoikeuksien antaminen asiakastietoihin

- Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelujen antajan tulee pitää rekisteriä omien asiakastietojärjestelmiensä ja asiakasrekisteriensä käyttäjistä sekä näiden käyttöoikeuksista (asiakastietolaki)
- Henkilöstön käyttöoikeudet sähköisesti talletettuihin sosiaalihuollon asiakastietoihin on määriteltävä palvelutehtävittäin ja ottaen huomioon kunkin henkilön tehtävät (asiakasasiakirjalaki)
- Potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvat saavat käsitellä potilasasiakirjoja vain siinä laajuudessa kuin heidän työtehtävänsä ja vastuunsa sitä edellyttävät (potilasasiakirja-asetus)
- Sote-käyttöoikeusasetuksen valmistelu on käynnissä. Siinä otetaan kantaa myös luovutettujen tietojen käsittelyä koskeviin oikeuksiin. THL:n määräys käyttöoikeuksista sosiaalihuollon asiakastietoihin kumoutuu

Sosiaali- terveydenhuollon erot tietojen käsittelyssä, henkilörekisterit

Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojenkäsittelyn haasteita

Sosiaali- ja terveydenhuollossa kirjaamista määrittää eri lainsäädäntö.

Käytössä olevat käsitteet eroavat toisistaan: esimerkiksi asiakas – potilas.

Integroituja sosiaali- ja terveystalvaeluja ja niihin liittyviä asiakirjoja ei ole vielä määritelty.

Esimerkiksi

- palveluohjaus, hoito- ja palvelusuunnitelma
- kotihoidon organisoimisessa on erilaisia käytäntöjä ja toimintatapoja
 - kotihoidosta saa välittyä potilastietoa Potilastiedon arkistoon sen mukaisesti kuuluuko palvelu sosiaalihuollon vai terveydenhuollon alaisuuteen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon eroja:

- Asiakkuus
- Asianhallinta ja hallintopäätökset
- Asiakirjat
- Suostumus ja kieltä

Monialaisen yhteistyön henkilörekisterit I

- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja antava palveluyksikkö
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa syntyy asiakastietoja sekä potilasrekisteriin että sosiaalihuollon asiakasrekisteriin. Palveluntuottaja kirjaa sen palvelunjärjestäjän asiakas- tai potilasrekisteriin, jonka lukuun toimii.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden välinen yhteistyö
 - Kukin yksikkö tallentaa oman toimintansa kannalta tarpeelliset, yhteistyössä syntyvät asiakastiedot siihen rekisteriin, johon yksikön toiminnassa syntyvät asiakastiedot muutenkin tallennetaan.

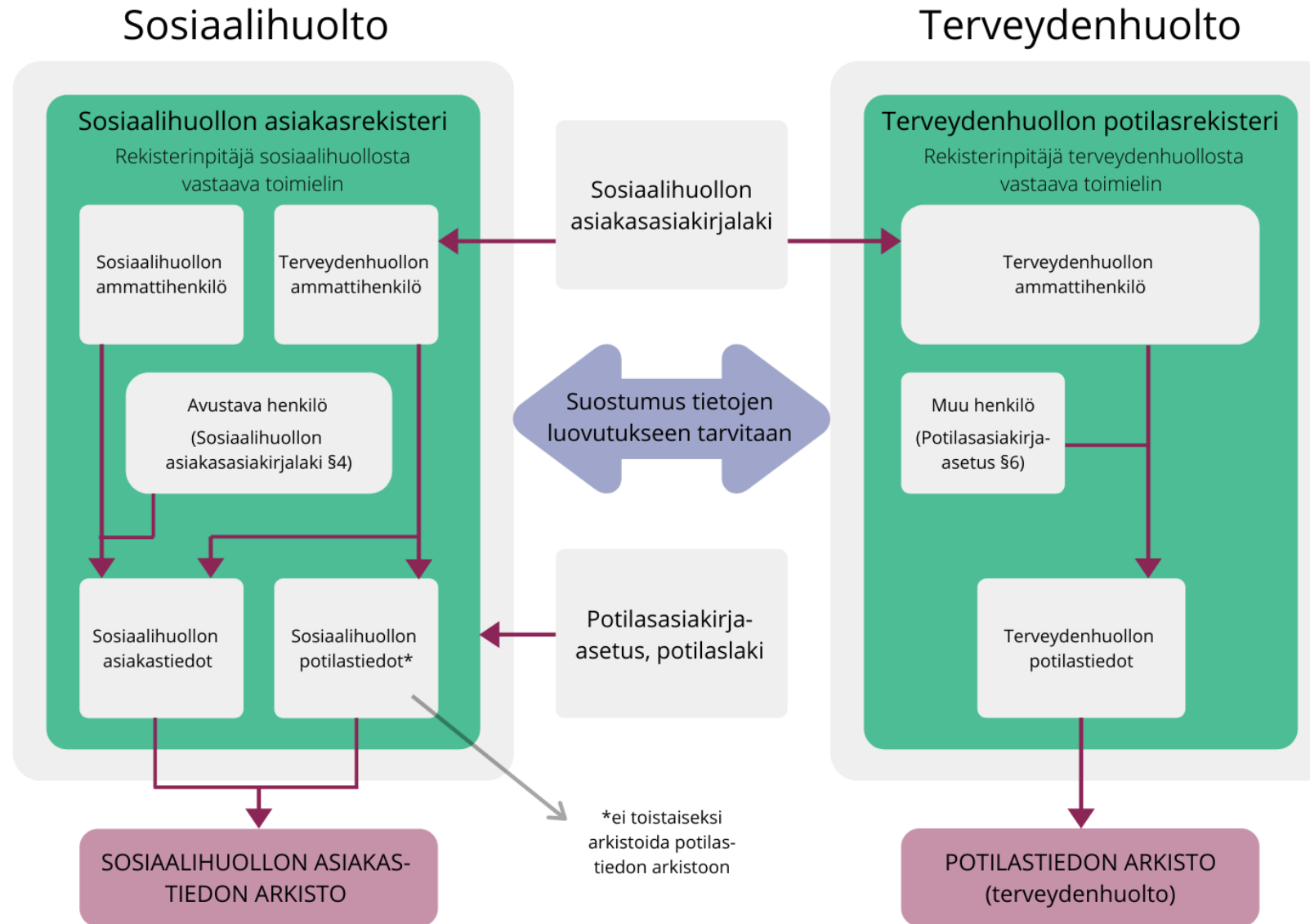
Monialaisen yhteistyön henkilökisterit II

- Terveystenhuollon ammattihenkilö sosiaalihuollon palveluyksikössä
 - Sosiaalipalveluissa syntyvät tiedot kuuluvat sosiaalihuollon asiakasrekisteriin. Terveystenhuollon ammattihenkilö tallentaa potilaan hoitoon kuuluvat tiedot sosiaalihuollon potilasrekisteriin.
- Sosiaali- ja terveystenhuollon yhteinen asiakasohjaus
 - Nimettömänä annettavassa asiakasohjauksessa ei tallenneta henkilötietoja. Jos asiakas hakee sosiaalipalveluja tai varaa ajan terveystenhuoltoon, tiedot tallennetaan joko sosiaalihuollon asiakasrekisteriin tai potilasrekisteriin.

Sosiaalihuollon asiakas- ja potilastiedot sekä terveydenhuollon potilastiedot

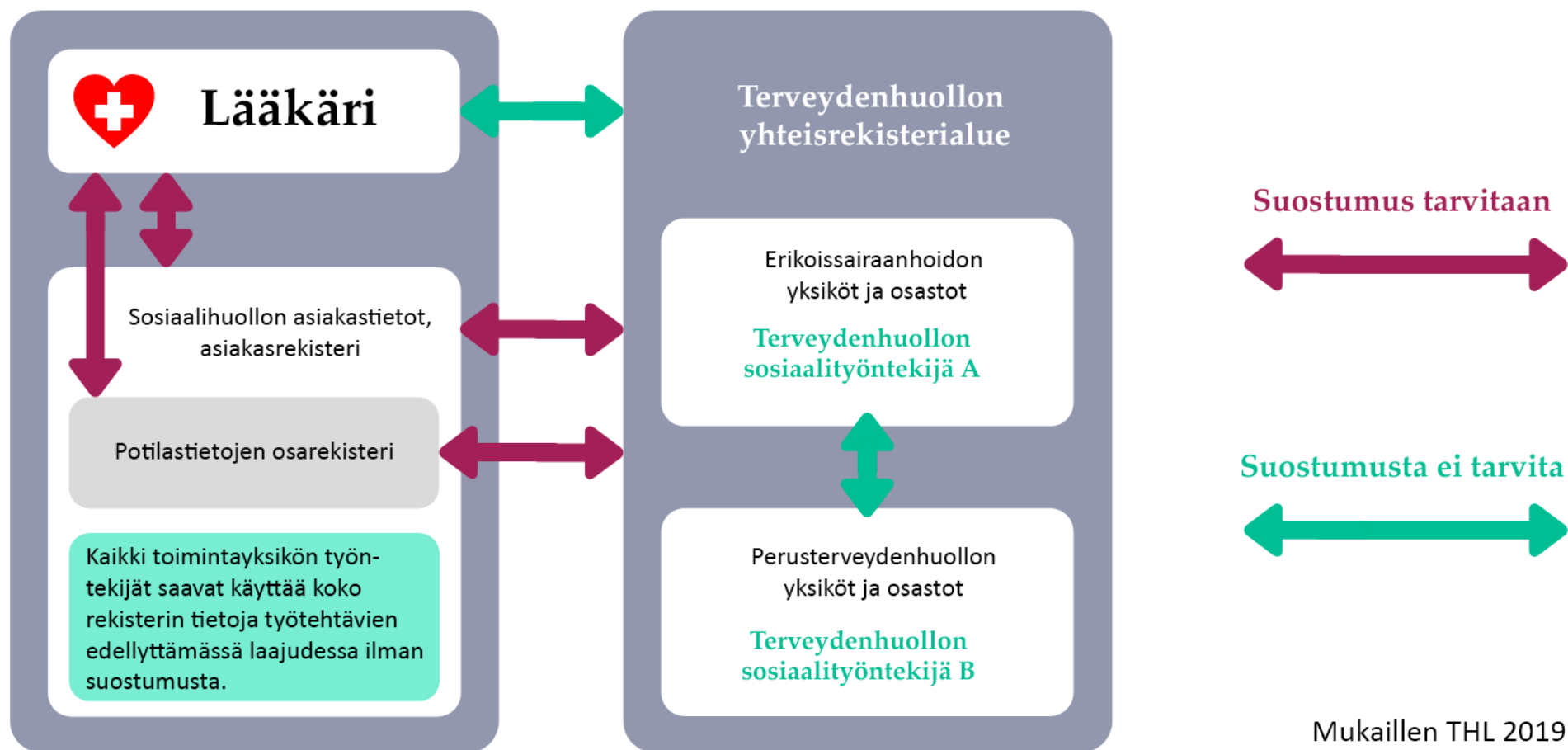
- Terveydenhuollossa syntyy terveydenhuollon potilastietoja
 - Tallennetaan Kanta-palvelujen potilastiedon arkistoon
- Sosiaalihuollossa tarjottavissa palveluissa syntyy sosiaalihuollon asiakastietoja
- Sosiaalihuollossa voi syntyä myös potilastietoja, mutta
 - niitä ei toistaiseksi tallenneta (ei saa tallentaa) potilastiedon arkistoon
 - ne eivät kuulu sairaanhoitopiirin kunnallisen terveydenhoidon yhteisrekisteriin
- Sosiaalihuollon potilastiedot tulee erottaa asiakastiedoista ja säilyttää omana osarekisterinään sosiaalihuollon asiakasrekisterissä

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastiedon tuottaminen

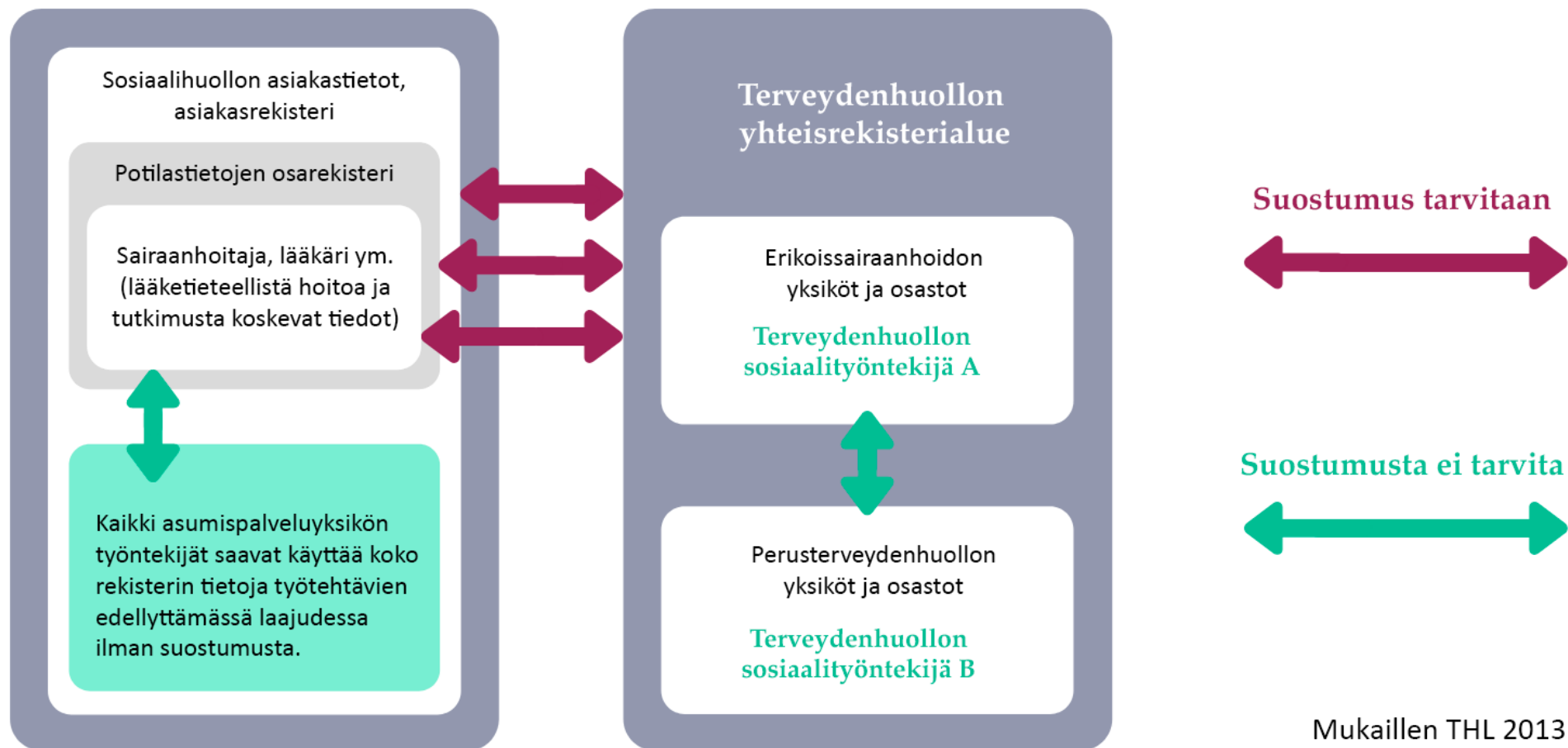
Esimerkki 1: Sosiaalihuollon toimintayksikön tiloissa käy tai toimii lääkäri terveydenhuollon palvelunantajan lukuun.

Sosiaalihuollon toimintayksikkö

Esimerkki 2: Sosiaalihuollon toimintayksikössä toimii terveydenhuollon ammattihenkilö, joka osallistuu asumispalvelujen antamiseen.

"Asumispalveluyksikkö"

Asiakas- ja potilastietoa määrittävät tekijät

Toimintayksikkö	Rekisterinpitäjä	Kirjaava henkilö	Ohjaava lainsäädäntö	Syntyvä asiakas- tai potilastieto	Potilastiedon arkisto (Kanta)
Sosiaalihuollon toimintayksikkö	Sosiaalihuollosta vastaava toimielin	Sosiaalihuollon ammattihenkilö	Sosiaalihuollon asiakasasiakirjalaki	Sosiaalihuollon asiakastietoa	Ei
		Avustava henkilö			
		Terveystieteiden ammattihenkilö	Sosiaalihuollon asiakasasiakirjalaki, Potilasasiakirja-asetus, laki potilaan asemasta ja oikeuksista.	Sosiaalihuollon potilastietoa	
				Sosiaalihuollon asiakastietoa	
Terveystieteiden toimintayksikkö	Terveystieteidenhuollosta vastaava toimielin	Terveystieteiden ammattihenkilö	Laki potilaan asemasta ja oikeuksista sekä potilasasiakirja-asetus.	Terveystieteiden potilastietoa	Kyllä

Opas monialaisen kirjaamisen tueksi

Kirjaaminen monialaisessa yhteistyössä – opas I

- Kirjaaminen monialaisessa yhteistyössä –oppaan versio 1.0 on julkaistu helmikuussa 2021
- Sähköinen julkaisu ja PDF-tiedosto osoitteessa <https://yhteistyotilat.fi/wiki08/display/JULMOKI>
- Katso myös uutinen THL:n sivuilla <https://thl.fi/fi/web/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/-/sosiaali-ja-terveydenhuollon-monialaisen-yhteistyon-kirjaamisesta-on-julkaistu-opas>

Kirjaaminen monialaisessa yhteistyössä – opas II

- neljä keskeistä näkökulmaa monialaisen yhteistyön kirjaamiseen
- kuvataan yhteistyön muotoja eri toimintaympäristöissä ja yhteistä toimintamallia.
- selvennetään, mihin henkilörekistereihin yhteistyössä laadittavat asiakirjat kuuluvat.
- kuvataan yhteistyön kirjaamista ja sen jälkeen siinä tallennettujen asiakastietojen hyödyntämistä.
- jokainen osio alkaa huomioon otettavilla säännöksillä

Oppaan lopussa tapauskertomuksia, joiden avulla sisältöä tuodaan käytännön arkeen.

Tiedonhallintasäädösten kokonaisuudistus

Sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan säädösmuutokset

- Asiakastietolaki (HE 212/2020) eduskunnan käsiteltävänä
 - Asiakastietojen luovutus Kanta-palveluiden välityksellä
 - Sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston liittymisvelvoite
 - Asiakasasiakirjojen tallentamisen vaiheistus
 - Omatietovaranto ja hyvinvointisovellukset
 - Perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 4/2021 vp
 - Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 11/2021 vp
- Asiakastietolain perusteella annettavat asetukset valmistelussa
 - Asetus käyttöoikeudesta asiakastietoon
 - Potilasasiakirja-asetuksen päivitys (teknisluonteiset muutokset asiakastietolain johdosta)
 - Asetus Kanta-palvelujen käyttömaksuista

Tarve tiedonhallintasäädösten uudistamiselle

- Tiedonhallintaa koskevia säädöksiä on useissa eri laeissa, jolloin kokonaiskuvan muodostaminen sekä eri lakien soveltaminen on vaikeaa
- Tiedonhallintasäädösten puutteisiin ovat kiinnittäneet huomioita laillisuusvalvojat, eduskunta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajat.
 - Esim. tietosuoja-asetuksen mukaiseksi saattaminen (tietosuoja, säilytysajat jne), potilasasiakirjoja koskevan lainsäätelyn puute, toimintansa päättäneiden rekisterinpito, sote-integraatiota tukeva tiedonvaihto, sosiaalihuollossa syntyvät potilastiedot, potilastietojen kansainvälinen välitys
- Tavoitteena yhtenäinen laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä sisältäen tietosuojaa, asiakirjojen käsittelyä, valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluita sekä tiedonhallinnan ohjausta koskevat säädökset.

Kokonaisuudistuksen toteuttaminen

- Laaja kokonaisuus ja paljon kehittämistarpeita, joten työ vaiheistetaan vähintään kahdelle hallituskaudella
 - Keskeiset yhdistettävät lait: asiakastietolaki, potilasasiakirja-asetus ja laki sosiaalihuollon asiakirjoista sekä tiedonhallinnan sääntely asiakas- ja potilaslaeista
- Ensimmäisen vaiheen HE tavoitteena antaa eduskuntaan syyskuussa 2022 (budjettilaki)
 - Valmisteluvaihe vuoden 2021 aikana
 - Lausuntokierros heti vuoden 2022 alussa
- Valmistelun ydinryhmässä STM:ssä Anna Kärkkäinen (projektipäällikkö) sekä Joni Komulainen, Marja Penttilä, Outi Äyräs-Blumberg
 - THL:n asiantuntijat tiiviisti mukana eri aiheissa
- Sidosryhmien osallistuminen aihekohtaisesti työkokousten, työpajojen ym. kautta

STM: A. Kärkkäinen

KIITOS!

Kansa-koulu III-hanke

Yhteydenotot: info@kirjaamisfoorumi.fi

Seuraa hanketta Twitterissä: @kansa_koulu

Tilaa hankkeen uutiskirje: eepurl.com/ha9bb5

Lue lisää verkosta: vasso.fi/hankkeet/kansa-koulu/

